

TERVISEAMET

TÜRI TEHISJÄRVE SUPLUSKOHA SUPLUSVEE PROFIIL

Türi, Järvamaa

Koostatud: 02.2011
Ülevaadatud: 04.2020

Järgmine ülevaatamine vastavalt vajadusele või veekvaliteedi halvenemisel

Türi Tehisjärve supluskoha suplusvee profiili koostab Terviseamet, s.h. kogudes vajalikke andmeid ning koordineerib tööd erinevate ametkondade vahel.

Pädeva asutuse kontaktandmed:

Terviseamet:

Paldiski mnt 81, 10617 Tallinn

Tel: 7 943 500

E-post: kesk@terviseamet.ee

Profiili koostamises osalesid:

Terviseamet

Türi Vallavalitsus

Sisukord

1. TÜRI TEHISJÄRVE SUPLUSKOHA, SELLE VEEKOGU JA VALGALA KIRJELDUS	4
1.1. SUPLUSKOHA ANDMED	4
1.2. SUPLUSKOHA KIRJELDUS	5
1.3. SUPLUSVEE KVALITEET	5
1.4. TÜRI TEHISJÄRVE JA SELLE PIIRKONNA KIRJELDUS	6
1.5. POTENTIAAALSED REOSTUSALLIKAD, MIS VÕIVAD MÕJUTADA SUPLUSVEE KVALITEETI.....	6
2. REOSTUSOHU HINNANG	8
2.1. LÜHIAJALINE JA MUU REOSTUS	8
2.2. POTENTIAAELSELT TOKSILISTE TSÜANOBAKTERITE POOLT PÕHJUSTATUD ÕITSENGUD	8
2.3. MAKROVETIKAD JA FÜTOPLANKTON	9
KASUTATUD ALLIKAD	10

1. TÜRI TEHISJÄRVE SUPLUSKOHA, SELLE VEEKOGU JA VALGALA KIRJELDUS

1.1. SUPLUSKOHA ANDMED

Supluskoha ID:	EE00201016TYRIJ	
Asukoht:	Järvamaa, Türi vald, Türi linn	
Koordinaadid (ETRS89):	IP: 25,5838 PL: 58,80566	
Veekogu nimi:	Türi tehisjärv	
Veekogum:	Türi tehisjärv	
Veekogu liik:	Tehisjärv	
Veekogu ID:	-	
Veekogu riiklik registrikood:	VEE2083710	
Vesikond:	Lääne-Eesti vesikond	
Vesikonna ID:	EE01	
Alamvesikond:	Pärnu alamvesikond	
Alamvesikonna ID:	EE1SU3	
Hinnatav suurim külastatavate inimeste arv (tipphooajal):	200 inimest päevas	
Supluskoha rannajoone pikkus:	Kalda pikkus 100 m	
Supluskoha maksimaalne ja keskmine sügavus:	Keskmine sügavus 3,2 m, supluskohas kuni 1,8 m	
Supluskoha omanik/valdaja:	Türi vallavalitsus	
Supluskoha omanik/valdaja kontaktandmed:	Türi Vallavalitsus - Kohtu tänav 2, Türi linn 72213 Tel: 384 8200, vallavalitsus@tyri.ee	

Kaart 1. Türi tehisjärv ja supluskoht : — rannaala piir, ● suplusvee seirepunktid

1.2. SUPLUSKOHA KIRJELDUS

Türi tehisjärv asub Türi linna idaservas, Türi linna ja Pärnu jõe vahelisel alal. Valdav osa tehisjärve ümbritsevast alast on planeeritud avaliku kasutusega puhkealaks. Supluskoht asub laululava-ranna teenindushoone taga järve läänepoolisel kaldal (kaart 1). Ilusatel suvepäevadel võib ranna külastajate arv olla ca 200 inimest. Ranna-ala on kaetud liivaga.

Ujuv silla kaldaäärne osa on eelkõige mõeldud lastele (laste supluskoht), kuna selles piirkonnas on järve põhja langus laugjam, samuti on seal olemas mänguväljak ja kiiged. Ujuv silla järvepoolne osa on sügavam, võimaldades hüppetornist hüppamist.

Lauluväljaku ja suplusala vahele jääb vetelpääste valvetorn. Vallavalitsus tagab rannavalve olemasolu kahe kuu vältel.

Supluskohas on olemas riietuskabiinid, prügikastid, WC asub lauluväljaku ranna teenindushoone-poolses osas. Lisaks on ranna puhketsoonis varjualused ja istepingid.

Tehisjärve ääres korraldatakse tihti erinevaid õppepäevi ja vabaõhuüritusi.

1.3. SUPLUSVEE KVALITEET

Türi Tehisjärve suplusvee kvaliteet on 2019. aastal hinnatud heaks. Suplusvee kvaliteeti on kontrollitud regulaarselt kogu suplushooaja vältel. Suplusvees uuritakse soole enterokokkide ja *Escherichia coli* sisaldust. Suplusveele antakse hinnang peale iga suplushooaja lõpu arvestades viimase nelja aasta suplusvee proovide tulemustega. Suplushooaja jooksul võetud proovide väärtustest arvutatakse protsentiilid. Viimased andmed suplusvee kvaliteedi kohta leiab <http://vtiav.sm.ee/>.

Kvaliteediklass	Arvestatud suplusvee proovide periood
Hea	05.2016 - 09.2019
Hea	05.2015 - 09.2018
Väga hea	05.2014 - 09.2017
Väga hea	05.2013 - 09.2016
Väga hea	05.2012 - 09.2015

Tabel 1: Türi Tehisjärve ranna suplusvee kvaliteet aastatel 2015-2019.

1.4. TÜRI TEHISJÄRVE JA SELLE PIIRKONNA KIRJELDUS

Tehisjärve rajamise eesmärgiks oli linnalähedase maastiku ilmestamine ja linna elanikkonnale puhkevõimaluste loomine liivarannaga ujumiskoha näol. Tehisjärv on rajatud aastatel 1989-1992 Kirna kolhoosi veehoidla nime all Türi linna idaservale, Pärnu jõe sāngi ja lammialale, kusjuures jõgi on juhitud kanaliga ida poolt mööda. Tehisjärv toitub allikavetest, Pärnu jõest eraldab tehisjärve massiivne piirdetamm laiusega 9 m ja pikkusega 840 m.

Tehisjärve vee peegelpind normaal-paisutuse juures on 5,5 ha ning keskmise sügavuse 3,2 m juures on järve maht 176 000 m³. Järve keskel on tehisaar pindalaga 0,3 ha. Käesoleval ajal on tehisjärv Türi linna puhketsooni üks osa, olles nii linna kui ka lähiümbruse elanikele ainuke arvestatav avalik supluspiirkond. 2005. aastal käivitati Türi linna laululava ranna teenindushoone ning ranna puhkeala rekonstrueerimise projekt. Projekti eesmärgiks oli muuta tehisjärve ümbrus atraktiivseks linna elanikele, külastajatele, turistidele ning Pärnu jõel matkajatele. Projekti käigus rekonstrueeriti laululava-ranna teenindushoone, rajati maabumissild kanuu- ning paadimatkajatele, samuti telkimis- ja lõkkeplatsid, paigaldati turvakaamerad, piknikulauad, riietuskabiinid, prügikastid ning lastele erinevad atraktsioonid, ehitati korvpalliväljak, paadisild ja ujuvsild, laiendati liivaranda.

Türi vald asub Järvamaa edelaosas. Türi valla territooriumi suurus on ca 600 km². Valda läbivad mitu suurt maanteed ja Tallinn-Lelle-Viljandi raudtee. Piirkonna tähtsamateks majandusharudeks on põllumajanduslik tootmine, jaekaubandus, töötlev tööstus, metsamajandus. Peamine osa valla ettevõtetest on koondunud Türi linna ja selle lähiümbrusesse. Türi vald on ajalooliselt ja sotsiaal-majanduslikult omavahel integreeritud piirkond (nn. Lõuna-Järvamaa), mille keskuseks on Türi linn.

Türi tehisjärv kuulub Lääne-Eesti vesikonda ja Pärnu alamvesikonda. Tegemist on Eesti olulisema veelahkmealaga, kust saavad alguse mitmed suuremad ja veerikkamad jõed, nagu Pärnu, Põltsamaa, Jägala, Pedja, Kunda jt.

1.5. POTENTSIAALSED REOSTUSALLIKAD, MIS VÕIVAD MÕJUTADA SUPLUSVEE KVALITEETI

Türi tehisjärve lähedal puuduvad sellised reostusallikad, mis võiksid oluliselt mõjutada suplusvee kvaliteeti. Heitvee suublaid Türi tehisjärves ega selle lähedal ei ole. Reoveepuhasti, mille heitvesi suunatakse Pärnu jõkke, asub Türi linna lõunaosas. 1400 m kaugusel asub üks suurfarm ja 1300 m kaugusel remondikoda.

Linna ühiskanalisisatsioon koosneb seitsmeteistkümnest reovee ülepumplast ja kanalisatsioonitorustikest kogupikkusega 41,1 km. Türi järve supluskoha lähedal asuvad elamud, mille territooriumil on lokaalne kanalisatsioon kogumismahutiga, kuhu kogutakse

reoveed. Suured keskkonnohtlikud tööstusobjektid Türi vallas puuduvad, kuid märkimist vääriva keskkonnariskiga ettevõteteks on Türi linnas paiknev AS Edelaraudtee tootmiskompleks ja linna läbiv raudtee ning Türi linnas ja Laupal toimetav Farm Plant AS väetisetehas.

2. REOSTUSOHU HINNANG

2.1. LÜHIAJALINE JA MUU REOSTUS

Tõenäosus lühiajalise või muu reostuse esinemiseks on väike. Lühiajalised reostused on 2018. aasta juulis ja 2019. aasta juunis leitud laste supluskoha proovivõtukohast. Samal ajal on hüppesilla proovivõtukohas võetud proovides suplusvee kvaliteedinäitajate tulemused jäänud reostuse kontrollväärtuse tasemest alla poole. Pikaajalist või muud reostust võib esineda õnnetusjuhtumite või muude erakorraliste sündmuste tagajärjel.

Lühiajalise reostuse esinemisel võetakse kasutusele järgmised meetmed:

- Avalikkuse teavitamine suplusvee kvaliteedist – Terviseamet teavitab avalikkust suplusvee kvaliteedist, ohtudest ja lühiajalisest reostusest oma kodulehel. Türi vallavalitsus supluskoha valdajana on kohustatud tagama üldsusele ettenähtud teabe supluskohas infotahvlite, kaartide, signaallippude jm teavitusvahendite abil, mis on kõigile suplejatele kättesaadav. Lühiajalise reostuse puhul peab kindlasti olema supluskohas vastav teade ja hoiatus ning päevade arv, mille jooksul sellise reostuse tõttu oli eelmisel suplushooajal suplemine keelatud või soovitati mitte supelda. Suplemiskeelu või soovitusel mitte supelda kehtestamise korral, peab samuti olema vastav teave koos asjakohaste selgitustega.
- Suplusvett mõjutada ja suplejate tervist ohustada võiva reostuse hindamine ning võimalike põhjuste väljaselgitamine – suplusvee ohutuse tagamiseks suplushooaja jooksul hindab Terviseamet võetud proovide alusel veekvaliteeti. Teostatakse pidevat järelevalvet ning visuaalset kontrolli, mille käigus tehakse kindlaks mineraalõlide, pindaktiivsete ainete ja fenoolide esinemine ning veepinna puhtus. Kui tuvastatakse reostus, siis hiljemalt 72 h jooksul pärast reostuse algust, võetakse lisaproovid kontrollimaks reostuse lõppu. Määratakse kindlaks reostuse ulatus ja oht suplejate tervisele ning seejärel otsustab Terviseamet reostunud suplusvee kasutamise üle.
- Koostöö – terviseohtude avastamiseks ja kõrvaldamiseks on vajalik Terviseameti, Türi vallavalitsuse ja keskkonnajärelevalveasutuste koostöö. Lühiajalise reostuse avastamisel teavitatakse sellest üksteist ning avalikkust. Reostuse põhjuse ja ulatuse kindlaks tegemisel on oluline keskkonnajärelevalveasutuste tegevus.

2.2. POTENTIAALSELT TOKSILISTE TSÜANOBAKTERITE POOLT PÕHJUSTATUD ÕITSENGUD

Potentsiaalselt toksiliste sinivetikate õitsengute esinemine Türi tehisjärve supluskohas on võimalik, kuid väikese tõenäosusega.

Võimalikke sinivetikate õitsenguid on uuritud 2011. aasta suvel, 2012. aasta juulis ja 2016. aasta juulis. Terviseamet koostöös TÜ Mereinstituudiga teostab sellistel juhtudel Türi tehisjärve veeohutuse määramiseks sinivetikaproovi, mille tulemused näitavad võimalikku veeõitsengut. Õitsengute piirmäära praegu ei ole, kuid viimastel aastatel on lähtunud Mereinstituudi soovituselt.

Näiteks aastal 2012 kahtlustatud õitsengu puhul näitasid veeproovid, et potentsiaalselt toksiliste sinivetikate kogus vees oli üsna väike, mis tähendab, et sinivetikate õitsenguga tegemist ei olnud. Peamiselt domineerisid veekogus väikesed flagellaadid, potentsiaalseid toksilisi sinivetikaid oli väga vähe.

Türi tehisjärve rannas jälgitakse regulaarselt veepinna puhtust. Vetikate poolt põhjustatud õitsegu tuvastamisel võetakse kasutusele järgmised abinõud:

- Terviseamet võtab kohe proovid ja saadab need laborisse liikide määramiseks.
- Sinivetikate esinemise korral heisatakse rannas punane lipp, lisaks hoiatatakse ranna külastajaid ka rannas olevate infotahvlite kaudu.
- Türi Vallavalitsus ja Terviseamet teavitavad avalikkust.

2.3. MAKROVETIKAD JA FÜTOPLANKTON

Türi tehisjärves esineb erinevaid makrovetikate ja fütoplanktonite liike. Makrovetikad ja fütoplankton (v.a. potentsiaalselt toksilised sinivetikad) ei kujuta ohtu suplejate tervisele.

KASUTATUD ALLIKAD

1. Pärnu alamvesikonna veemajanduskava, 10. märts 2005.
<http://www.keskkonnaamet.ee/vesikonnad/static/files/172.Parnu%20alamvesikonna%20veemajanduskava.pdf>
2. Türi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2007-2022:
https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/4220/2201/3036/Tyri_YVK_arengukava2022.pdf#
3. Türi vallavalitsuse kodulehekülg (2011): www.tyri.ee
4. Keskkonnaregister, (2013) <http://register.keskkonnainfo.ee>
5. Terviseameti kodulehekülg www.terviseamet.ee
6. Järvamaa , loodus, aeg, inimene,1...2007.
7. Terviseameti Põhja talituse Järvamaa esinduse 2008.-2012. a riikliku järelevalve andmed.